

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen is een maatstaf voor de mate waarin een gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (hoeveel middelen zijn nodig om alle risico's op te kunnen vangen). Beide komen in deze paragraaf aan de orde zodat vervolgens een uitspraak kan worden gedaan over het weerstandsvermogen van de gemeente Dongeradeel.

De financiële positie en daarmee het weerstandsvermogen wordt toegelicht aan de hand van de financiële kengetallen die het BBV voorschrijft. Zij vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die raad en gedeputeerde staten in hun beoordeling van de financiële positie moeten betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel middelen beschikbaar zijn om eventuele risico's op te kunnen vangen. Het is een optelsom van alle elementen uit de gemeentefinanciën die daadwerkelijk kunnen worden ingezet om niet- begrote kosten te kunnen dekken.

De beschikbare weerstandscapaciteit kan volgens het BBV bestaan uit:

- de reserves (voor zover vrij besteedbaar);
- de stille reserves (voor zover binnen één jaar verkoopbaar en voor zover verkoop de continuïteit van de uitvoering niet aantast);
- de onbenutte belastingcapaciteit (tenzij wettelijk beperkingen zijn opgelegd of in het collegeprogramma anders is afgesproken);
- nog niet ingevulde begrotingsruimte / nieuwe beleidsgelden;
- de post onvoorzien.

Het uitgangspunt voor het weerstandsvermogen is dat de incidentele weerstandscapaciteit voldoende moet zijn om de incidentele financiële risico's te bekostigen en dat de structurele weerstandscapaciteit op een zodanig niveau moet zijn dat daarmee structurele financiële tegenvallers kunnen worden gedekt.

Bij het bepalen van de beschikbare weerstandscapaciteit rekent de gemeente Dongeradeel alleen met de vrij besteedbare algemene reserve. Redenen zijn dat de overige mogelijke onderdelen niet goed objectief zijn te meten of niet worden onderscheiden. Stille reserves worden per definitie niet gemeten. Wat de onbenutte belastingcapaciteit is hangt mede af van wat politiek haalbaar is. En de begroting bevat geen posten voor niet ingevulde begrotingsruimte of nieuwe beleidsgelden.

De structurele weerstandscapaciteit bedraagt € 50.000. Dit bedrag is de afgelopen jaren voldoende gebleken om te voorzien in schade met een structureel doorwerkend effect. Deze schade kan in principe ook worden gedekt uit bezuinigingen en/of het nemen van inkomstenverhogende maatregelen. De incidentele weerstandscapaciteit bedraagt € 7,5 miljoen. Dit is het gecorrigeerde bedrag van de algemene reserve per 31 december 2018 waar geen verplichtingen op rusten.

Benodigde weerstandscapaciteit

Voor de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit tellen alleen risico's die nog niet op andere wijze zijn afgedekt. De kans is erg klein dat alle aanwezige risico's zich daadwerkelijk voor zullen doen, dit allemaal tegelijkertijd gebeurt en alle risico's dan ook nog eens tot het maximaal mogelijke nadeel leiden. Vandaar dat in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit rekening wordt gehouden met een waarschijnlijkheidsfactor. Om de voor de weerstandscapaciteit relevante risico's goed in beeld te hebben vindt er regelmatig een risico-inventarisatie plaats.

De risicotabel van gemeente Dongeradeel ziet er als volgt uit:

Risicotabel gemeente Dongeradeel	Geschatte omvang mogelijke financiële tegenvaller	Kans	Beheersing	Financieel risico op te vangen via weerstandscapaciteit
Kapitaalgoederen				
Afstoten schoolgebouw	250.000	90%	Monitoren en beheersen	225.000
Grondzaken				
Archeologie	300.000	10%	Accepteren	30.000
Milieusaneringen	500.000	20%	Accepteren	100.000
Munitiestortplaats	5.000.000	5%	Accepteren	250.000
Plantenziekten	100.000	80%	Monitoren	80.000
Riool	250.000	10%	Monitoren en beheersen	25.000
Bedrijfsvoering				
Onderhoud en Beheer	100.000	5%	Accepteren	5.000
Projecten				
Programma Súd le en wetterfront	250.000	5%	Monitoren	12.500
Tolhuisbad	100.000	10%	Monitoren	10.000
Open einde regelingen				
BUIG	300.000	50%	Monitoren	150.000
WMO	250.000	10%	Monitoren, accepteren	25.000
Jeugdwet	250.000	10%	Monitoren, accepteren van fluctuaties	25.000
Juridische zaken				
Planschade	100.000	10%	Verminderen via procesmanagement	10.000
Uitbesteding van werken	100.000	5%	Monitoren	5.000
Overig				
Klimaatverandering	500.000	5%	Accepteren	25.000
Wegbeheer	50.000	75%	Monitoren	37.500
Verkeersveiligheid	50.000	100%	Monitoren en beheersen	50.000
Onderwijshuisvesting	100.000	80%	Monitoren	80.000
Calamiteiten	200.000	10%	Accepteren	20.000
Elfstedentocht	500.000	10%	Accepteren	50.000
GR DDFK	1.602.000	100%	Accepteren	1.602.000
FUMO	3.700.000	6%	Monitoren	222.000
Subtotaal				3.039.000
Stelpost niet benoemde risico's		20%		608.000
Totaal benodigde weerstandscapaciteit				3.647.000

Op basis van deze risicotabel bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit ruim € 3,6 miljoen. Dit betreft de benodigde omvang van de algemene reserve vrij besteedbaar. De belangrijkste risico's uit de risicotabel worden hierna toegelicht.

Kapitaalgoederen

Afstoten schoolgebouw

De scholengemeenschap Dockingacollege heeft eerder aangegeven een deel van het schoolgebouw Rondweg West 45 af te willen stoten. Dit besluit van het Dockingacollege is tot nader bericht opgeschort in verband met langer eigen gebruik. Nu de komst van een AZC niet doorgaat en er nieuwbouwplannen zijn bij de locatie Woudweg vervalt een deel van het gebouw aan de gemeente. Er is gerekend met een kans van 90% dat deze kosten (€ 180.000) zich voordoen.

Grondzaken

Archeologie

De gemeente is al een aantal jaren het belangrijkste wettelijk orgaan en bevoegd gezag voor de uitvoering van de archeologiewetgeving in Nederland draagt de gemeente primair risico's bij de uitoefening van deze

wettelijke taak. Dongeradeel is één van de gemeenten met de meeste archeologische monumenten en vindplaatsen van Nederland. In het archeologische wettelijke taakveld van de gemeente kunnen financiële risico's nooit worden uitgesloten. Hierdoor is er in de risicotabel gerekend met een mogelijke last van €250.000 met een kans van 10% dat deze zich voordoet.

Milieusaneringen

Er kan zich onverwachts een geval van bodem-, lucht- of waterverontreiniging voordoen. Om schade voor volksgezondheid of milieu te voorkomen moet dergelijke verontreiniging snel worden opgeruimd.

Is de veroorzaker bekend dan moet die actie ondernemen om de verontreiniging op te ruimen. Is er geen veroorzaker bekend dan kan de gemeente voor de verwijderingskosten opdraaien. Voor de afvoer van beperkte stortingen is budget in de begroting aanwezig. Voor grote saneringen is geen reserve aanwezig. Er is gerekend met een kans van 20% op een mogelijke budgetoverschrijding van €300.000.

Munitiestortplaats Engelsmanplaat

In de Waddenzee ligt een munitiestortplaats op grondgebied van de gemeente. Het gaat om 450 ton niet gebruikte munitie uit de Tweede Wereldoorlog die hier in 1946 zijn gedumpt. Naar aanleiding van de kwestie zijn er in 2014 Kamervragen gesteld over de risico's voor milieu en veiligheid. In een brief van 8 mei 2014 hebben de gezamenlijke colleges van de gemeenten Ameland, Schiermonnikoog en Dongeradeel hun zorg uitgesproken over de risico's voor veiligheid en milieu. Er is verzocht om een spoedig vervolgonderzoek en sanering van de munitiestortplaats. De minister van Defensie heeft aangegeven dat zij van mening is dat deze risico's gering zijn en dat er geen onderzoek wordt gedaan naar saneringsvarianten. Met een grote marge is een inschatting gemaakt van het totaalbedrag aan mogelijke schade. Als het ministerie de verantwoordelijkheid voor het opruimen toch niet op zich zou nemen, dan kan de rekening bij de gemeente komen te liggen. De kans daartoe achten wij klein (5%).

Plantenziekten

Regelmatig duiken er nieuwe plantenziekten op in ons land. Op dit moment hebben we in Dongeradeel vooral te maken met de Essentaksterfte. Het is echter onduidelijk hoe het ziektebeeld zal gaan verlopen en wat de exacte gevolgen zullen zijn van het bomenbestand en hoe de kosten zich zullen ontwikkelen. De verwachting bij de Essentaksterfte is dat mogelijk 80% van de Essen de komende 10 tot 15 jaar zullen verdwijnen. In dit stadium worden bij deze bomen de onveilige situaties aangepakt door de bomen te rooien. De aanpak van de ziekte is dus niet gericht op bestrijding zoals bij de iepziekte maar op het beheersen van het risico van dode bomen en takken.

Er kan sprake zijn van een grote uitval van solitaire en laanbomen in het openbare groen. Naar schatting moet 20 % tot 30% van de laanbomen de komende 15 jaar worden vervangen. Hiernaast zal de ziekte ook gevolgen hebben voor de inrichting en het beheer van het bosplantsoen. Bomen langs wegen en paden welke voor direct gevaar zorgen moeten jaarlijks worden geïnventariseerd en opgeruimd. De omvang van de jaarlijkse en totale kosten is afhankelijk van het verloop van de ziekte.

Uitvoering werkzaamheden in bestaande omgeving/ Riool

Bij de uitvoering van (riool) werkzaamheden kan, wanneer er bijvoorbeeld tijdelijke verlaging van de grondwaterstand heeft plaats gevonden, schade ontstaan aan belendende percelen. Ook bij werkzaamheden in bestaande wijken, kan er door trillingen schade ontstaan aan belendende percelen. Van elk werk wordt een risicoanalyse gemaakt en worden waar nodig onderzoeken verricht. Er kan financiële schade ontstaan. De grote hiervan is afhankelijk van het soort werk. Door een goede voorbereiding kan de kans op schade worden beperkt. Op dit moment zijn geen claims ingediend.

Bedrijfsvoering

Onderhoud en beheer

Voor het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden maakt de gemeente veel gebruik van derden (bedrijven), maar ook van eigen personeel. Afhankelijk van het soort werk zijn er risico's tijdens de uitvoering. We denken hierbij aan struikelen, vallen, uitglijden, elektrische spanning, enz. In toenemende mate wordt aandacht besteed aan veiligheidsvoorzieningen bij het uitvoeren van werkzaamheden. Enerzijds om veiligheid verhogend te werken, anderzijds vanwege overheidsverplichtingen. Bij het inschakelen van derden is de werkgever van die derden primair verantwoordelijk. In werkbesprekingen met externe partijen zijn Arbo-aspecten en veiligheid altijd een vast punt op de agenda. Voor ons eigen personeel geldt dat deze VCA-gecertificeerd zijn en dat er periodiek toolbox-metingen worden gehouden over verschillende onderwerpen.

Projecten

Programma Súd Ie en Wetterfront Dokkum

In 2014 is de gemeente Dongeradeel samen met de Provincie Fryslân en het Wetterskip gestart met het programma Súd Ie en Wetterfront Dokkum. Fase 1 van dit programma bevat 24 deelprojecten en heeft een financiële omvang van ruim 19 miljoen euro. Het totaal beschikbare budget betreft een taakstellend budget. Inmiddels is ook een aanvang genomen met fase 2 met een financiële omvang van € 3,6 miljoen. In de samenwerkingsovereenkomst tussen de drie partijen is een aantal afspraken geformuleerd om budgetoverschrijdingen te voorkomen c.q. te beheersen. Samengevat zal door versoering van de deelprojecten of schuiven van middelen binnen het totale programma moeten worden voorkomen dat budgetoverschrijding plaatsvindt.

Wanneer geen mogelijkheid bestaat het tekort te dekken, en de stuurgroep neemt wel het besluit het betreffende deelproject uit te voeren, dan worden de kosten en de risico's die voortkomen uit de realisatie van het deelproject gedragen door de gemeente en de provincie naar rato van de bijdrage aan het programma (i.c. respectievelijk 35% en 65%). Er wordt gerekend met een kleine kans van 5% op een mogelijke budgetoverschrijding van € 250.000.

Tolhuisbad

Tijdens de bouw van de sporthal bij het Tolhuisbad kunnen tegenvallers optreden die geclaimd kunnen worden bij de opdrachtgever. Bijvoorbeeld stagnatie door archeologie. Er wordt gerekend met een kans van 10% op een mogelijke budgetoverschrijding van €100.000.

Open einde regelingen

Gebundelde uitkeringen inkomensvoorzieningen gemeenten (BUIG)

Gemeenten zijn volledig budgettair verantwoordelijk voor de financiering van de inkomensvoorzieningen (Participatiewet, IOAW, IOAZ en BBZ-starters). Zij ontvangen hiervoor een Rijksuitkering. Sinds enkele jaren hebben gemeenten door bezuinigingen minder middelen beschikbaar om uitkeringsgerechtigden te ondersteunen bij re-integratie. Vanwege deze kortingen is het beleid erop gericht om niet de gehele doelgroep hulp te bieden bij re-integratie, maar een selectieve groep klanten waarvan we denken dat zij te bemiddelen zijn naar reguliere arbeid. Daardoor zal een deel van de uitkeringsontvangers lang(er) in de bijstand verblijven, waardoor een groter beroep op de gebundelde uitkering voor inkomensvoorzieningen (BUIG) wordt gedaan.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo)

De Wmo is een open einde regeling. Zeker ook door het ingezette rijksbeleid om mensen langer zelfstandig te laten wonen, zal het beroep op de Wmo stijgen. Het is de vraag of gemeenten hiervoor door het rijk voldoende gecompenseerd worden. Het nieuwe verdeelmodel leidt voor onze gemeente tot een nadelig saldo ten opzichte van het historisch verdeelmodel. Daarnaast zijn er ook juridische uitspraken, waardoor de vrijheid van gemeenten om op een andere manier te werk te gaan worden ingeperkt. In 2016 is een reserve Sociaal Domein in het leven geroepen. Hierdoor kunnen overschrijdingen naar verwachting opgevangen worden binnen deze specifieke bestemmingsreserve en is de kans klein dat de algemene reserve aangesproken zal worden.

Jeugdwet

Een ander onderdeel van de transitie is de invoering van de Jeugdwet per 2015. Het gaat dan om het onder de gemeentelijke regie en verantwoordelijkheid brengen van de gesloten Jeugdzorg, de jeugd GGZ, ambulante zorg, open residentiële zorg, pleegzorg, dagbehandeling, spoedeisende zorg, jeugdbescherming en jeugdreclassering, jeugd LVG en PGB o.b.v. jeugd GGZ of jeugd LVG. Hier ligt ook een relatie met passend onderwijs, wat in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de scholen zelf is. De overdracht van jeugdzorgtaken naar gemeenten gaat gepaard met een forse budgetkorting. Deze budgetkorting is meegenomen in het provinciale inkooptraject. Ook bij jeugd is sprake van een open-einde-regeling. Het grote risico bestaat, dat de door het Rijk vastgestelde budgetten niet toereikend zijn om de toegenomen zorgvraag op te vangen. De budgetten voor Dongeradeel stijgen echter wel de komende jaren door het objectieve verdeelmodel.

M.b.t. de specialistische jeugdzorg hebben huisartsen, jeugdartsen en medisch specialisten de bevoegdheid om zelfstandig direct door te verwijzen naar specialistische ondersteuning. De rekeningen daarvan moeten door de gemeente worden betaald. De afgelopen jaren hebben er gesprekken met huisartsen en jeugdartsen plaatsgevonden over de afstemming met de gemeente en gebiedsteam over het doorverwijzen naar jeugdzorgvoorzieningen en jeugdzorginstellingen. Zij hebben de intentie uitgesproken om zoveel

mogelijk in overleg met de gebiedsteams te treden. Echter, als individuele artsen daar niet toe bereid zijn kunnen we daar geen invloed op uitoefenen en hebben we ook geen grip op de kostenontwikkeling.

Voor de overschrijdingen binnen de Jeugdwet geldt echter hetzelfde als bij de Wmo. Eventuele overschrijdingen kunnen naar verwachting opgevangen worden binnen deze specifieke bestemmingsreserve Sociaal Domein, zodat de kans klein is dat de algemene reserve aangesproken moet worden.

Juridische zaken

Planschade

Er zijn geen planschadeverzoeken in behandeling.

Directe planschade heeft betrekking op schade die een eigenaar lijdt doordat de gebruiks- en bebouwingmogelijkheden op zijn eigen perceel worden beperkt. Dat kan aan de orde zijn doordat het nieuwe bestemmingsplan minder mogelijkheden biedt dan een voorgaand bestemmingsplan. Het risico hiervoor is beperkt door beide plannen goed met elkaar te vergelijken. Er is geanalyseerd of mogelijkheden worden beperkt of niet. Als je dit perfect wil doen moet er van ieder perceel een planologische vergelijking gemaakt worden. Dit is echter een praktisch vrijwel onhaalbare exercitie omdat dit zeer arbeidsintensief en gecompliceerd is. Daarom is de praktische insteek gekozen om er bij het maken van nieuwe bestemmingsplannen op te letten dat bestaande rechten zoveel mogelijk worden gerespecteerd.

Indirecte planschade heeft betrekking op schade die een eigenaar van een perceel lijdt doordat een bestemmingsplan ongunstige waard drukkende ontwikkelingen in de naaste omgeving mogelijk maakt (ongunstiger dan een voorgaand bestemmingsplan). Ten slotte worden ter voorkoming van indirecte planschade dezelfde checks en inspanningen gepleegd als hierboven beschreven bij directe planschade: het bestemmingsplan wordt zo goed mogelijk hierop gecontroleerd en betrokkenen worden zo goed mogelijk geïnformeerd zodat mogelijke knelpunten tijdig hersteld kunnen worden.

Uitbesteding van werken

Bij uitbesteding van werken ligt de verantwoordelijkheid in juridische zin bij de opdrachtgever. De gemeente, die meestal als enige van aanvang van het bouwproces tot en met de oplevering betrokken is, zal zich steeds moeten vergewissen of mogelijke risico's op schade goed zijn afgedekt. De kennis van de medewerkers die aanbestedingen van werken voorbereiden, wordt zoveel mogelijk op peil gehouden door regelmatige bijscholing en bijwonen van informatiebijeenkomsten. Op dit moment zijn geen gerechtelijke procedures aangegaan tegen de gemeente en zijn er geen schadeclaims bij ons ingediend.

Overig

Klimaatverandering

De afgelopen jaren zijn relatief warm en regenachtig. In de winterperiode is er onverminderd ingezet op gladheidsbestrijding en het voorjaar was zelfs kouder dan gemiddeld waarbij vaker gestrooid moest worden. De situaties dat de weersituaties niet op voorhand te voorspellen zijn, vormen bij extreme situaties een extra risico voor de bedrijfsvoering van Gemeentewerk. Relatief warme en vochtige jaren vertalen zich in extra groei van groen. Ook kunnen periodes van langere droogte gevolgen hebben voor de conditie van de sportvelden, waardoor vaker moet worden beregend.

Wegbeheer

Op basis van ervaring en gegevens van verzekeraars heeft de grootste categorie claims betrekking op het gemeentelijk wegbeheer. Een geringe oneffenheid in de openbare weg kan al leiden tot materiële schade (zaakschade) en tot immateriële schade (letselschade). Jaarlijks worden alle gemeentelijke wegen door gekwalificeerde wegeninspecteurs geïnspecteerd. Via de meldtelefoon van wijkbeheer kunnen burgers onveilige situaties en gebreken aan de openbare ruimte melden. Wijkbeheer reageert op deze meldingen en herstelt deze of er wordt door middel van bebording gewezen op een onveilige of gevaarlijke situatie. Doordat er sinds een paar jaar een lager kwaliteitsniveau wordt gehanteerd is de kans groter om door de ondergrens te schieten. Het aantal schademeldingen zal toenemen.

Verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid rond scholen is al jaren een issue. Vanuit burgerinitiatieven worden plannen gemaakt om de verkeersveiligheid rondom de school te verbeteren. Op dit moment worden er plannen gemaakt voor het verbeteren van de verkeersveiligheid rondom de basisscholen in Hantumhuizen en Anjum. Voor het oplossen is echter geen budget beschikbaar. Het is zaak om dergelijke verkeersknelpunten snel op te lossen. Lang(er) wachten betekent een verhoogd risico op verkeersongevallen met jonge

verkeersdeelnemers. De gemeente is als wegbeheerder verantwoordelijk voor de verkeersveiligheid op de openbare weg en het zou een zeer slechte zaak zijn als er concessies gedaan moeten worden ten aanzien van de verkeersveiligheid.

Onderwijshuisvesting primair onderwijs.

In december 2016 is het onderwijshuisvestingsplan (OHP) voor het onderwijs vastgesteld door de gemeenteraad. Daarbij is in een motie de opdracht gegeven om met een steviger gezamenlijke visie van gemeente- en schoolbestuur te komen in een integraal huisvestingsplan (IHP). Vanwege de teruglopende leerlingenaantallen en plannen die hieruit voortkomen is de kans groot dat de gemeente de komende jaren met leegstaande lokalen of zelfs schoolgebouwen te maken krijgt. Ingeval van een leegstaand schoolgebouw krijgt de gemeente deze terug in bezit en zal er een nieuwe bestemming gezocht moeten worden of in sommige gevallen overgegaan worden tot slopen. Maar ook leegstaande lokalen kunnen aan de gemeente teruggegeven worden. De financiële effecten hiervan zijn (nog) niet te kwantificeren. We krijgen meer zicht op de omvang met behulp van het IHP.

Voor het planjaar 2017 zijn ook een aantal nieuwbouwaanvragen van het basisonderwijs door de raad geaccordeerd. Deze aanvragen zullen vragen om een investering van de gemeente, maar de omvang zal pas duidelijk zijn als de locaties en omvang van de scholen duidelijk zijn (waarna een bouwplan en plan van eisen opgesteld zal worden). De bedragen hiervoor zijn op dit moment nog niet te kwantificeren. De uitvoering van de aanvragen voor vervangende nieuwbouw zijn gepland vanaf het schooljaar 2018/2019. Indien er geen sprake is van bevoorschotting zijn voor dit onderdeel geen financiële consequenties in 2017. In totaliteit kunnen de investeringen als gevolg van het IHP een beslag leggen op financiële middelen van de gemeente van minimaal enkele tonnen tot maximaal € 2 miljoen. Dit zal nog niet aan de orde zijn in het begrotingsjaar 2017. Het kan wel zijn dat de gemeente in 2017 voorbereidingskosten moet gaan maken voor de uitvoering van deze investeringen. Dat is het risico wat hieronder in beeld is gebracht.

Calamiteiten

De afgelopen jaren hebben geen rampen en/of crises in de gemeente Dongeradeel plaatsgevonden. Hierdoor hebben we als gemeente hier geen kosten voor hoeven maken. De voorbereiding op onverwachte rampen of crises is uiteraard wel onverminderd doorgegaan. De gemeente heeft recent geen beroep gedaan op de opruimingsverzekering die bedoeld is voor opruimschade welke voortvloeit uit calamiteiten. Afhankelijk van het type en de grootte van het incident zal er schade ontstaan, maar de omvang daarvan is moeilijk in te schatten. Het laatste grote incident in Dongeradeel (Raard, nieuwjaarsnacht 2013) heeft de gemeente € 14.700 gekost, exclusief personeelskosten.

Elfstedentocht

Een Elfstedentocht op de schaats is te benoemen als risico. Enerzijds omdat het een groot evenement is, waarbij veel deelnemers en vooral bezoekers worden verwacht. Dit brengt de nodige risico's op calamiteiten met zich mee. Anderzijds omdat de Elfstedentocht veel geld zal gaan kosten. De kosten bestaan voornamelijk uit de te nemen maatregelen voor het veilig verloop van een Elfstedentocht. Denk hierbij aan verkeersmaatregelen met bijbehorende hekken, bebording en verkeersregelaars, cameratoezicht, beveiliging en ook personeelskosten. Een inschatting van de kosten van een Elfstedentocht bedraagt € 230.000,-. De personeelskosten, die hier nog bovenop komen, zijn geschat op ruim € 200.000,-. De inschatting van deze kosten is gemaakt op basis van de activiteiten in februari 2012, toen doorgang van de Elfstedentocht dichtbij was. Volgens (klimaat)berekeningen van de rijksoverheid is de kans op een Elfstedentocht sterk afgenomen van 25% rond 1950 naar 10% in 2014. Dit betekent dat een Elfstedentocht op dit moment gemiddeld eens in de 10 jaar georganiseerd zou kunnen worden. De kans hier wordt echter wel steeds kleiner door de opwarming van de aarde.

Gemeenschappelijke regeling DDFK-gemeenten

De gemeenschappelijke regeling DDFK-gemeenten is een organisatie in opbouw. Bij een organisatie in opbouw bestaan er altijd risico's die van de voren niet direct benoembaar zijn. Om deze risico's af te dekken schatten wij in dat een buffer van afgerond 5% voldoende is. Dit is voor heel DDFK zo'n € 2,1 miljoen. Daarnaast is als gevolg van de overgang van personeel naar de GR DDFK een indicatie van de frictiekosten gemaakt van ongeveer € 2,1 miljoen. Het gaat om afvloeiingsregelingen personeel, reiskosten woon-werk en kosten bovenformatieven. Het aandeel van Dongeradeel in de frictiekosten is 38,14%.

FUMO

In de begroting 2018 van FUMO is een stelpost opgenomen van € 3,7 miljoen. Dit bedrag is als stelpost opgenomen voor risico's en kosten in verband met de overdracht van taken van de gemeenten naar de FUMO. Dit bedrag is nog niet doorberekend naar de deelnemers. Uitgaande van het aandeel van

Dongeradeel van 12% en een kans van 50% dat de niet onderbouwde stelpost doorberekend gaat worden hebben wij het risico voor de gemeente Dongeradeel opgenomen van € 222.000.

Stelpost niet benoemde risico's

In deze paragraaf willen we zo volledig mogelijk zijn waar het gaat om het beschrijven van de risico's. We kunnen echter risico's over het hoofd hebben gezien en stellen voor daar een buffer voor aan te houden van 10% van de totale omvang van de noodzakelijke weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft weer in hoeverre de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de geïnventariseerde risico's (= benodigde weerstandscapaciteit) te kunnen afdekken, oftewel de mate waarin de gemeente Dongeradeel in staat is om de nadelige gevolgen van risico's op te vangen.

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Er bestaan geen wettelijke normen voor de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen. Gemeente Dongeradeel hanteert onderstaande waarderingstabel en heeft ervoor gekozen te volstaan met een 'voldoende' weerstandsvermogen.

Ratiowaarde	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
< 0,8	Onvoldoende

Uitgaande van deze waarderingstabel betekent dit voor de gemeente Dongeradeel bij de stand van de algemene reserve vrij besteedbaar per 31 december 2018 ruim € 7,5 miljoen een ratiowaarde van 5,5 wat dus een weerstandsvermogen op uitstekend niveau is.

Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van gemeenten. Om dit te bereiken is de BBV op dit onderdeel aangepast en wordt deze paragraaf uitgebreid met de volgende kengetallen voor :

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente. Per kengetal worden drie momenten vergeleken, namelijk:

Netto schuldquote / Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote laat de verhouding zien tussen de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen van de gemeente en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- en exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Netto schuldquote (excl. doorgeleende gelden)	55%	86%	70%
Netto schuldquote	50%	96%	74%

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio (= Eigen Vermogen / Totaal Vermogen) geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe weerbaarder de gemeente is.

	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Solvabiliteit	24%	15%	27%

Harde normen voor de waarde die de solvabiliteit zou moeten hebben zijn er niet. Zeker niet voor gemeenten. Veel van de activa van de gemeente zijn immers niet verhandelbaar. En het maakt verschil of een gemeente de investeringen in de openbare ruimte wel of niet (voor een deel) heeft geactiveerd.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten uit de exploitatie. Omwille van de vergelijkbaarheid van jaar op jaar is voor alle jaren uitgegaan van grond waarden exclusief niet in exploitatie genomen gronden (zoals vanaf de jaarrekening 2016 voorgeschreven door het BBV) .

	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Grondexploitatie	4%	6%	4%

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar het saldo van de structurele baten en structurele lasten en dit saldo wordt afgezet tegen de totale baten.

	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Structurele exploitatieruimte	4%	0%	3%

Belastingcapaciteit

De onroerende zaakbelasting is voor de gemeente de belangrijkste eigen belastinginkomst. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen door een belastingverhoging dan wel daarmee ruimte kan worden gemaakt voor nieuw beleid. De mate waarin belastingverhoging mogelijk is wordt afgemeten aan de mate waarin de belastingtarieven van de gemeente lager zijn dan het landelijk gemiddelde. Uitgaande van de lokale lasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) meerpersoonshuishouden die volgt uit de tariefvoorstellen bij deze begroting bedraagt de ratio:

	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Belastingcapaciteit	109%	106%	103%

Het betekent dat de lokale lasten 2018 hoger zijn (3%) dan het landelijk gemiddelde bedrag.